

den ærede Indenrigsminister, og den Interesse, han har lagt for Dagen, da det er en af de højeste Interesser, jeg endnu har seet her i Thinget for den Simple Bel.

H. Andersen: Jeg agter ikke at følge det ærede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds (Winther) ved den forestaaende Afstemning, men dersom der skulde være Noget, der kunde foranledige mig dertil, var det det Endringsforslag, som det ærede Medlem havde stillet og sik vedtaget igaar, nemlig Optagelsen af § 14, thi det er ikke blot min Overbevisning, som det altid har været, at denne Bestemmelse aldrig burde være taget, men det er ogsaa min Erfaring, at der ikke er noget mere Forhad i Landet end denne Bestemmelse saaledes at lade en Tiendedeel lide for de ni Tiendedeles Fordeel; det er Noget, som Befolkningen aldrig kan forsones sig med. Jeg opfattede ikke den ærede Ministers Udtalelser paa samme Maade som det ærede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds. Jeg betragter den ærede Indenrigsministers Optraeden baade ved denne Sags 1ste Behandling og idag som Noget, man bør være erkjendelig for, og selv om der ikke skulde komme nogen Lov ud af disse Forhandlinger, troer jeg dog, at en saadan Udtalelse fra Regjeringens Side, og netop fra en Regjeringens Side som denne, vil have sin store og gavnlige Betydning til Formaalets Fremme. Det er nu omtrent 100 Aar siden, at en lignende Udtalelse for første Gang her i Landet fremkom fra Regjeringen, og naaget der aldrig i dette Tidrum endnu er givet nogen Dvangslov for Fæstegodsets Overgang til Selveiendom, er det dog bekjendt, at en meget stor, ja den allerstørste Deel af Fæstegodset, der dengang var her i Landet, er gaaet over til Selveiendom. Efter den Tilskyndelse fra Regjeringens Side, som dengang og senere har været givet, er det en bekjendt Sag, at store Godser ere fuldstændig afhændede paa engang, saaledes at enhver Fæster har kunnet kjøbe sin Gaard som Selveiendom, om han end ikke havde en eneste Skilling at sætte i den, og naar der nu for Tiden tales om, at Fæsterne ikke ville kjøbe, maa der dog vistnok være en Hage derved; thi naar man seer, at

høje Godser kunne gaae over til Selveiendom, saaledes at Alle kunne kjøbe, vil det vistnok ogsaa kunne skee andre Steder, naar Priserne ikke blive satte altfor høit. Jeg erkjender saaledes, at Regjeringens Optraeden er velvillig ligeoverfor dette Spørgsmaal, men ved Siden heraf skal jeg ikke tilbageholde den Udtalelse, at, dersom Loven skulde udkomme saaledes, som det er antydet, at man maa vente den tilbage fra det andet Thing, er den ikke uden Fare, og jeg troer, at den idetmindste af Nogle vil blive benyttet paa en anden Maade end den, som den ærede Indenrigsminister tænker sig; thi det forekommer mig, at der ikke kan være Tvivl om, at det er hans Duffe og Billie, at Fæstegodset i de store Træk skulde gaae over til at blive Fæsternes Eiendom og ikke Godsseiernes frie Eiendom; men jeg kan ikke nægte — og jeg tillader mig at sige det overfor det ærede Medlem for Sorø Amts 4de Valgkreds (Holstein) — at de Udtalelser, der fremkom fra dette ærede Medlem, spaae ikke det Bedste i den Henseende. Det ærede Medlem sagde nylig i et af sine Foredrag: Man tvinger Godsseieren til at sælge sine Fæstegaarde og give $\frac{1}{3}$ af Kjøbesummen, og hvad faaer han derfor? Han faaer Intet; thi Gaarden vedbliver at være Fæstetvang underkastet? Men med det ærede Medlems Tilladelse er den Sætning kun rigtig under Forudsætning af, at Godsseieren selv vil beholde Fæstegaardene; thi vil han sælge til Fæsterne, faaer han $\frac{2}{3}$ af Kjøbesummen, og det er den Forudsætning, vi fra vor Side gaae ud fra, at Godsseierne skulde ville sælge saaledes, at idetmindste de fleste af Fæsterne skulde kunne komme i Besiddelse af Fæstegaardene. Naar det er antydet, at der maatte skee væsentlige Forandringer ved §§ 1 og 2, for at Lovforslaget overhovedet skulde kunne have nogen Udsigt til at blive til Lov, saa skal jeg for min Deel sige, at jeg ikke vil være utilbøielig til at gaae ind paa Bestemmelsen i § 1 imod at sætte § 14; dersom der da ved Siden deraf gives nogen anden Sikkerhed for, at Jorden ikke skulde kunne blive sammenlagt i nogen stor Maalestof, vilde jeg ikke være utilbøielig til at gaae ind paa, at Fæstetvangen forsvandt samtidig med, at Gaarden blev solgt